

sabır tavsiye etti; Cenâb-ı Hakk'ın kendi durumunda olanlar için yakında bir çıkış yolu göstereceğini söyledi.

Hudeybiye Antlaşması'ndan sonra müslüman olarak Medine'ye gelen, fakat Kureyşliler'in isteği üzerine iade edilen Ebû Basîr'in muhafızlardan birini öldürerek Kızıldeniz sahilindeki Sifûlbahr'e kaçtığını haber alan Ebû Cendel, kendisi gibi hapsedilmiş yetmiş kadar müslümanla oraya kaçtı. Sifûlbahr'deki müslümanların ticaret kervanları için tehlikeli bir güç haline geldiğini gören Kureyşliler, müslüman olup Medine'ye gidenlerin iadesini öngören maddeden vazgeçtiklerini, özellikle de Ebû Basîr ile Ebû Cendel ve arkadaşlarının Medine'ye kabul edilebileceklerini Hz. Peygamber'e bildirdiler. Buna karşılık ticaret kervanlarının vurulmasına meydan verilmemesini istediler. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Ebû Basîr ve arkadaşlarına bir mektup göndererek Medine'ye gelmelerini emretti. Mektup Sifûlbahr'e ulaştıktan az sonra Ebû Basîr vefat etti. Onun ölümünden sonra oradaki müslümanların reisi durumunda olan Ebû Cendel arkadaşlarıyla birlikte Medine'ye gitti.

Hz. Peygamber'in vefatına kadar Medine'de kalan Ebû Cendel bütün gazvelere iştirak etti. Mekke'nin fethedildiği gün müslüman olan babasıyla birlikte Dimâşk'ın fethine katıldılar. Ebû Cendel'in Dimâşk'ta Dirâr b. Hattâb adlı sahâbî ile beraber şarap içtiği ve içkinin haram kılınmasından önce içenlerin samimi müslüman oldukları takdirde günahlarının bağışlanacağını bildiren âyeti (el-Mâide 5/93) kendi lehlerine yorumlamaya çalışması üzerine vali ve kumandan Ebû Ubeyde b. Cerrâh tarafından Halife Ömer'in emriyle cezalandırıldığı rivayet edilmiştir.

Ebû Cendel bazı kaynaklara göre Yemâme Savaşı'na (12/633) iştirak ederek orada otuz sekiz yaşında vefat etmiş, bazılarının göre ise 18 (639) yılında Ürdün'de çıkan veba salgınında babasıyla birlikte ölmüştür.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Sulh", 6, "Şurûh", 1, 15, "Megâzî", 35, "İ'tişâm", 7; Ebû Yûsuf, *el-Harâc*, s. 228-229; Vâkidî, *el-Megâzî*, II, 607-609, 630; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 405; İbn Abdülber, *el-İstâb*, IV, 33-35; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, VI, 54-56; a.mlf., *el-Kâmil*, II, 204-206; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, I, 192-193; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, III, 312; Fâsî, *el-İkdû's-şemtn*, Beyrut 1986, VIII, 33-34; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 34; a.mlf., *Fethu'l-bârî*, Beyrut, ts., V, 260, 262-264, 267; VIII, 174-175.

ASRİ ÇUBUKÇU

EBÜ CÜHAYFE

(bk. VEHB el-HAYR).

EBÜ DÂVÛD, Süleyman b. Necâh

(أبو داود سليمان بن نجاح)

Ebû Dâvûd Süleymân b. Necâh
el-Kurtubî el-Ümevî
(ö. 496/1103)

Kıraat âlimi.

413'te (1022) Kurtuba'da doğdu. Kehhâle ve Ahmed Atıyyetullah, babasını Endülüs Emîri Hişâm b. Hakem el-Müeyyed-Billâh'ın âzatlısı olarak göstermişlerse de eski kaynaklara göre adı geçen emîrin mevlâsı olan babası değil kendisidir. Dâniye (Dania) ve Belensiye'de (Valensiye) yaşadığı bilinen Ebû Dâvûd'un hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur.

Kıraat ilmini Ebû Amr ed-Dânî'den tahsil etti. Onun en önde gelen talebesi oldu ve eserlerini rivayet etti. Ayrıca İbn Abdülber en-Nemerî, İbn Dilhâs el-Uzrî, Ebû Abdullah İbn Sa'dûn el-Karavî, Ebû'l-Velîd el-Bâcî ve Ebû Şâkir el-Hatîb gibi hocalardan faydalanarak kendisini tefsir, hadis ve fıkıh ilimlerinde de yetiştirdi. Yazısı güzel olduğu için *Şaḥîḥ-i Buḥârî*'yi on, *Şaḥîḥ-i Müslim*'i de altı cilt halinde yazdı ve bu eserleri hocaları Ebû'l-Velîd el-Bâcî ile Ebû'l-Abbas el-Uzrî'yle defalarca okudu. Kendisinden kıraat ilminde faydalanan pek çok talebe arasında Ebû Abdullah İbn Saîd ed-Dânî, Ebû Ali es-Sadeî, Ahmed b. Sahnûn el-Mürsî, Ebû Dâvûd Süleyman b. Yahyâ el-Kurtubî ve Feth b. Halef el-Belensî sayılabilir.

İbn Beşkûvâl'in *sika** olarak değerlendirdiği ve şahsî hayatı bakımından fazilet ve dindarlığına işaret ettiği Ebû Dâvûd, 16 Ramazan 496'da (23 Haziran 1103) Belensiye'de vefat etti.

Eserleri. Yirmi altı telif eseri bulunduğu bildirilen Ebû Dâvûd'un bu eserlerinden kaynaklarda zikredilenler şunlardır: 1. *et-Tenzil fi hicâ'î'l-meşâḥif*. Müellifin *et-Tebyîn li-hicâ'î't-tenzîl* adlı eserinin muhtasarı olup bilinen iki yazma nüshasından biri Şam'da (Dârü'l-kütübîz-Zâhiriyye, nr. 5964, vr. 1-152, 184-316), diğeri Fas'ta, (Karaviyyin Ktp., nr. 226/1, 81 varak) bulunmaktadır. *Te'lifün fi resmî'l-hicâ'î'l-vâkı' fi'l-Ḳur'ân* adıyla Fas'ta aynı kütüphanede kayıtlı bulunan (nr. 830/1, 40 varak) ve Ebû Dâvûd'a ait olduğu bildirilen eserin adı ge-

çen kitabın başka bir nüshası olması muhtemeldir. 2. *Te'lifün fi uşûli'z-zabṭ ve keyfiyyetihî 'alâ cihe'ti'l-iḥtişâr*. Yazma bir nüshası Fas'tadır (Karaviyyin Ktp., nr. 830/2, 2 varak). 3. *el-Beyânü'l-câmi' li-'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Kur'an ilimlerine dair 300 cüz hacminde bir eserdir. 4. *et-Tebyîn li-hicâ'î't-tenzîl*. Mus-hafaların resm-i hattına dair altı ciltlik bir eserdir. 5. *el-İ'timâd fi uşûli'l-Ḳur'ân ve'd-diyâne* (fi uşûli'l-Ḳur'ân ve'd-dîn). Hocası Ebû Amr ed-Dânî'nin incelemesinden geçtiği anlaşılan bu manzum eser 18.440 beyit ihtiva etmektedir. 6. *eş-Şalâtü'l-vustâ*. Bakara sûresinin 238. âyetinin tefsiri mahiyetinde bir ciltlik bir eserdir. Kaynaklarda adları geçen son dört eserin günümüze ulaşip ulaşmadığı bilinmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hayr, *Fehrese*, s. 428; İbn Beşkûvâl, *eş-Şıla*, s. 203-204; Dabbî, *Buḡyetü'l-mültemis*, s. 303-304; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XIX, 168-170; a.mlf., *Ma'rifetü'l-Ḳurrâ*, I, 450-451; İbnü'l-Cezerî, *Āyetü'n-nihâye*, I, 316-317; Dâvûdî, *Ṭabakâtü'l-müfessirîn*, I, 207-208; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 349; Kehhâle, *Mu'cemül-mü'ellifîn*, IV, 278; İzzet Hasan, *Fihrisü Maḥṭûṭâti Dâri'l-kütübîz-Zâhiriyye*, Dimâşk 1962, I, 375; *el-Ḳamûsü'l-İslâmî*, II, 340; Nüveyhiz, *Mu'cemül-müfessirîn*, I, 217; *el-Fihrisü's-şâmil* (*maḥṭûṭâtü't-tecvid*), Amman 1406/1986, I, 54; a.e. (*resmü'l-meşâḥif*), Amman 1406/1986, s. 16.

ABDURRAHMAN ÇETİN

EBÜ DÂVÛD es-SİCİSTÂNİ

(أبو داود السجستاني)

Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as
b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî
(ö. 275/889)

Kütüb-i Sitte'den biri olan
es-Sünen'in müellifi, muhaddis.

202 (817-18) yılında Sicistan'da doğdu. 203'te (818-19) doğduğunu söyleyenler de vardır. Sicistan, bazılarının ileri sürdüğü gibi Sicistâne diye de anılan Basra'nın bir köyü olmayıp İran ile Afganistan arasındaki sınır bölgesidir. Ailesi aslen Yemen'in Ezd kabilesinden olduğu için Ezdî ve "Sicistanlı" anlamında Sicîz nisbeleriyle de anılır. Dedesinin adının Bişr veya Şeddâd olduğu, büyük dedesi İmrân'ın Sıffîn'de Hz. Ali'nin yanında yer aldığı ve bu savaşta öldüğü rivayet edilmektedir.

Kurdukları vakıflar uzun yıllar devam etmiş olan zengin bir aileden gelen Ebû Dâvûd tahsiline Sicistan'da başladı. Hadis bilgisini artırmak amacıyla on sekiz yaşında seyahate çıkarak önce Bağ-

EBÜ DÂVÛD es-SİCİSTÂNÎ

dat'a, daha sonra Basra'ya gitti ve orada uzun süre kaldı. En çok faydalandığı hocası kabul edilen Basralı hadis hâfızı Müslim b. İbrâhim el-Ezdî başta olmak üzere Tebüzekî, Ârim el-Basrî ve Ebü'l-Velfid et-Tayâlisî gibi muhaddislerden hadis okudu. Daha sonra diğer önemli ilim merkezlerini dolaşmaya başladı. Çoğu Buhârî ve Müslim'in de hocası olan birçok âlimden istifade etti. Mekke'de Ka'nebî ve Süleyman b. Harb, 221'de (836) Kûfe'de Hasan b. Rebî' el-Becelî, Ahmed b. Yûnus el-Yerbûî, Halep'te Ebü Tevbe el-Halebî, Harran'da Ebü Ca'fer en-Nüfeylî, 222'de (837) Humus'ta Hayve b. Şüreyh b. Yezîd ve Yezîd b. Abdürabbih, Dimaşk'ta Hişâm b. Ammâr, Horasan'da İshak b. Râhûye, Belh'te Kuteybe b. Saîd, Mısır'da Ahmed b. Sâlih vb. hadis hâfızlarından, ayrıca Ali b. Medînî, Saîd b. Mansûr ve Yahyâ b. Maîn gibi tanınmış muhaddislerden hadis öğrendi. İbn Hacer el-Askalânî onun 300 kadar hocası olduğunu söylemektedir. Ebü Ali el-Gassânî, Ebü Dâvûd'un hocalarını *Tesmiyetü şüyûhi Ebî Dâvûd Süleymân es-Sicistânî* (Süleymaniye Ktp., Laleli, nr. 2089, vr. 74-98) adlı risâlesinde bir araya getirmiştir. Ebü Dâvûd, 230 (844-45) yılında doğan ve sonraları İbn Ebü Dâvûd adıyla tanınmış bir hadis hâfızı olan oğlu Abdullah'ı seyahatlerinin bir kısmında yanına alarak erken bir yaşta hadis öğrenmesini sağladı. Kardeşi Muhammed b. Eş'as da bu seyahatlerinde onlara arkadaşlık etti. Muhtelif zamanlarda gittiği Bağdat'ta Ahmed b. Hanbel'in ilim meclislerine uzunca bir süre devam ederek bazı önemli fıkıh ve usûl-i fıkıh konularını ondan öğrendi; daha sonra bunları *Mesâ'ilü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel* adıyla bir araya getirdi (aş. bk.). Ahmed b. Hanbel'in de ondan bir hadis rivayet ettiği, hatta *es-Sünen*'i inceleyip beğendiği söylenir. Eğer bu rivayet doğru ise Ebü Dâvûd *es-Sünen*'i kırk yaşına gelmeden kaleme almış demektir. Hocaları içinde en çok hadis toplayıp ezberleyen muhaddisin Yahyâ b. Maîn, hadislerin fıkıhını en iyi anlayanın Ahmed b. Hanbel, hadislerdeki gizli kusurları (illet) en iyi bilen Ali b. Medînî olduğunu söylerdi.

Ebü Dâvûd tahsil hayatı boyunca muhtelif şehirlerde uzun süre kaldı; bu arada Tarsus'ta yirmi yıl ikamet etti. Memleketi olan Sicistan'a döndükten sonra da Herat'ta ve Bağdat'ta bulundu. Bağdat'ta iken Halife Mu'temid-Alellah'ın kardeşi Emîr Ebü Ahmed Muvaffak b.

Mütevekkil, Ebü Dâvûd'un evine giderek zenci hareketi yüzünden Basra'nın yıkılıp yıkıldığını, halkının başka yerlere göç ettiğini, eğer Basra'ya gelip yerleşirse İslâm âleminin dört bir yanından ona gelecek talebeler sayesinde Basra'nın yeniden canlanacağını söyledi. Ebü Dâvûd emirin bu ricası üzerine Basra'ya yerleşti. Zenci hareketi 868-883 yılları arasında devam ettiğine göre (İA, XIII, 521) Ebü Dâvûd'un ölümünden beş altı yıl kadar önce Basra'ya yerleştiği söylenebilir. Burada ve başka yerlerde kendisinden pek çok muhaddis faydalandı. Oğlu Abdullah başta olmak üzere Ebü İsâ et-Tirmizî, İbn Ebü'd-Dünyâ, bir rivayete göre Nesâî, Abdân el-Ahvâzî, Zekeriyâ b. Yahyâ es-Sâcî, Ebü Bîşr ed-Dülâbî, Ebü Bekir el-Hallâl ve Ebü Avâne el-İsferâyînî gibi muhaddis ve âlimler ona talebelik ettiler. Basralı talebelerinden Muhammed b. Ahmed el-Lü'lûî ile Ebü Bekir İbn Dâse kendisinden *es-Sünen*'i rivayet edenlerin en tanınmışlardır. Ebü Dâvûd 16 Şevval 275'te (21 Şubat 889) Basra'da vefat etti ve Süfyân es-Sevrî'nin kabrinin yanına defnedildi.

Hadisçiliği. Birçok hadis âliminin belirttiği gibi Ebü Dâvûd hadislerin zayıfını sağlamından ayırma, rivayetlerdeki ince kusurları tanıma ve hadis râvilerini tenkit etme hususlarında tanınmış bir âlimdir. Râvileri tenkit ederken kesin bilgi sahibi olmadığı kimseler hakkında görüş bildirmekten sakınırdı. Onların güvenilir olmadığına dair ileri sürülen genel ifadelere önem vermez, hangi sebeplerle cerh edildiklerinin açıkça söylenmesini isterdi. Hadis rivayetinde yetersiz ve liyakatsiz bulunduğu kimselere karşı hiç müsamaha göstermez, yakını bile olsa tenkit etmekten çekinmezdi. Nitekim oğlu Abdullah hakkında bilinmeyen bir sebeple yalancı dediği ileri sürülmektedir (Zehebî, *Mizânü'l-İtidâl*, II, 433). *Şahîh-i Buḥârî*'de iki rivayeti bulunan Ya'kûb b. Humeyd b. Kâsib'in değersiz bir kişi olduğunu göstermek üzere onun rivayetlerinin yazılı olduğu kâğıtlarla kitaplarını kapladığı rivayet edilir (a.g.e., IV, 451). Bir hadisin senedinde kopukluk bulunmadığı ve râvilerinin zayıflığı hakkında fikir birliğine varılmadığı takdirde onu kitabına almakta mahzur görmeyen Ebü Dâvûd, hayatı boyunca yazdığı 500.000 hadis arasından bu özelliklere sahip 4800 rivayeti seçerek *es-Sünen*'e almıştır.

Devrin hadis hâfızlarından İbrâhim b. Uvreme el-İsfahânî ile hadis hâfızı ve fakih Ebü Bekir b. Sadaka, hiç kimse

hakkında kullanmadıkları övgü ifadelerini Ebü Dâvûd için kullanmışlardır. Mûsâ b. Hârûn, onun hadis için yaratıldığını ve ondan daha faziletli birini görmediğini söylemiştir. Talebesi Ebü Bekir el-Hallâl de hocasından, devrinin önde gelen imamlarından biri ve hadislerin sağlamlık derecesini anlayıp kaynağına inme hususunda en yetkili otorite diye söz etmiştir. Hâkim en-Nisâbü'rî'ye göre Ebü Dâvûd asrın hadis imamı idi. Muhammed b. Mahled'e göre de 100.000 hadisi rahatlıkla müzakere edebilirdi. *Târîhu Herât* müellifi İbn Yâsîn ise onu, en ince kusurlara varıncaya kadar rivayetleri çok iyi bilen büyük bir muhaddis ve son derece müttaki bir kimse olarak tanıtmıştır. İbn Hibbân'a göre Ebü Dâvûd fıkıh ve hadisteki bilgisi, hâfıza gücü ve takvâ bakımından en büyük âlimlerden biriydi. Ebü Abdullah İbn Mende, hadislerin sağlamlığını sakatından, doğrusunu yanlışından dört muhaddisin ayrabildiğini söyleyerek sırasıyla Buhârî, Müslim, Ebü Dâvûd ve Nesâfî'nin adını verirdi.

es-Sünen'i tasnif ettikten sonra İslâm dünyasında şöhreti artan Ebü Dâvûd, hadis ilmindeki otoritesi yanında fıkıh bilgisiyse de dikkati çekmiştir. Herhangi bir mezhebi taklit etmediği halde Ebü Ya'lâ el-Ferrâ (*Ṭabaḳâtü'l-Ḥanâbile*, I, 159), Ebü İshak eş-Şirâzî (*Ṭabaḳâtü'l-fukahâ*, I, 171) ve Ebü'l-Yümn el-Uleymî (*el-Menhecü'l-aḥmed*, I, 256-258) onu Ahmed b. Hanbel'in talebesi olan Hanbelî fukahası, Sübkî de (*Ṭabaḳât*, II, 293-296) Şâfîî fukahası arasında saymışlardır.

Ebü Dâvûd, Kur'an-ı Kerim'den sonra sünneti ön planda tutma konusunda Selefîyye'nin metodunu benimsemiştir. Hayat tarzı bakımından Hz. Peygamber'e benzetilen Ahmed b. Hanbel'i kendisine örnek aldığı ve zâhidâne bir hayat sürdüğü belirtilmektedir. İlmi her şeyin üstünde tuttuğu için -Buhârî'nin de yaptığı gibi- Emîr Ebü Ahmed el-Muvaffak b. Mütevekkil'in, kendi çocuklarına özel olarak *es-Sünen*'i okutması teklifini reddetmiş, onlar da diğer hadis talebeleriyle birlikte ayrı bir bölgede Ebü Dâvûd'un derslerine devam etmişlerdir.

Ebü Dâvûd'un güzel sözleri vardır: "Baş olma sevdası gizli şehvettir". "Sözün hayırlısı kulağa izinsiz girendir". "Giyeceğe ve yiyeceğe değer vermeyen kimse vücudunu rahat ettirir". Pratik sonuçlara değer verdiği anlaşılan Ebü Dâvûd, *es-Sünen*'deki şu dört hadisin iyi bir müslüman olmak isteyen kişiye kâfi geleceğini söylerdi: "Ameller niyetlere göre de-

ğerlendirilir". "İnsanın kendini ilgilendirmeyen işleri bırakması, onun iyi bir müslüman olduğunu gösterir". "Kişi kendisi için istediği şeyi kardeşi için de istemedikçe iyi bir mümin olamaz". "Helâl de bellidir haram da. Ancak bunların arasında (sakınılması gerekli), halkın çoğunun helâl mi haram mı olduğunu bilmediği şüpheli konular vardır".

Eserleri. 1. es-Sünen*. Sahihinden zayıfına kadar İslâm hukukuyla ilgili 4800 hadisi topladığı, bunlardan ileri derecede zayıf olanları belirtmeye özen gösterdiği bir eser olup İslâm dünyasında büyük rağbet görmüştür. Muhtelif şerhleri bulunan *es-Sünen* Kahire'de neşredilmiş (1280), daha sonra da pek çok baskısı yapılmıştır. **2. el-Merâsîl***. 544 mürsel hadisi ihtiva eden ve sahasının ilk ve orijinal eseri olan kitap, bilindiği kadarıyla ilk defa Alî es-Sünnî eṭ-Trablusî tarafından senedleri zikredilmeksizin neşredilmiş (Kahire 1310), daha sonra senedleriyle birlikte muhtelif baskıları yapılmıştır. **3. Mesâ'ilü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel. el-Mesâ'ilü'lletî ḥâlefe 'aleyhe'l-İmâm Ahmed b. Hanbel** adıyla da bilinen eser, Ahmed b. Hanbel'e sorulan bazı soruların Ebü Dâvûd tarafından kaydedilen cevaplarından ibarettir. Fıkıh bablarına göre tertip edilen kitap Muhammed Behcet Beytâr tarafından neşre hazırlanmış ve Reşid Rızâ'nın takdim yazısıyla yayımlanmıştır (Kahire 1353). **4. İcâbâtühû 'alâ su'âlâtî Ebî 'Ubeyd Muhammed b. 'Alî b. 'Osmân el-Âcurrî**. Râvilerin cerh ve ta'dîl*ine dair talebesi Ebü Ubeyd el-Âcurrî'nin

sorularına verdiği cevapları ihtiva eden ve Âcurrî tarafından derlenen eser beş cüzden meydana gelmektedir. İbn Hacer'in *Tehzîbü'l-Tehzîb*'de çok faydalandığı bu eserin Köprülü Kütüphanesi'ndeki üçüncü cüzü (nr. 292, 30 varak) Muhammed Ali Kâsım el-Ömerî tarafından yayımlanmıştır (Medine 1403). Dördüncü ve beşinci cüzleri Bibliothèque Nationale'de bulunan (nr. 2085, 68 varak) eserin birinci ve ikinci cüzlerinin günümüze ulaşmış olmadığı bilinmemektedir. **5. Risâletü Ebî Dâvûd ilâ ehli Mekke fî vaṣfi Sünenihî. Risâle fî vaṣfi te'lîfihî li-ki-tâbi's-Sünen** adıyla da anılan risâle, bir müellifin kendi eserini tanıtırıp benzerleriyle karşılaştırması ve o devirde pek âdet olmayan bir usulü ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Eserin Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye'deki yegâne nüshasını (Hadis, nr. 348, vr. 188^a-191^a) ilk defa Zâhid Kevserî (Kahire 1369), daha sonra da Muhammed Lütfî es-Sabbâğ (Beyrut 1394, 1405) yayımlamışlardır. **6. Kitâbü'z-Zühd**. Mağrib hattıyla yazılmış bir nüshası Fas'ta Karaviyyin Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (nr. 80/133). **7. Tesmiyetü ihve ellezîne ruviye 'anhümü'l-hadis. Tesmiyetü'l-ihve min ehli'l-emşâr** adıyla da bilinen risâle Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye'dedir (Mecmua, nr. 129, vr. 216^a-223^b). **8. Kitâbü'l-Bâ's ve'n-nüşûr**. Brockelmann bu eserin Dimaşk'ta bulunduğunu söylemektedir (GAL [Ar.], III, 189). **9. Kitâbü'l-Kader**. Günümüze gelip gelmediği bilinmeyen eser, *er-Red 'alâ ehli'l-kader* ve *er-Red 'alâ-kaderiyye* adlarıyla da anılmaktadır.

Ebü Dâvûd'un bunlardan başka *Nâ-sihu'l-Kur'an ve mensûhuḥ, Delâ'ilü'n-nübüvve, et-Teferrüd fi's-sünen, Fezâ'ilü'l-ensâr, Müsnedü Mâlik, ed-Du'â, İbtidâ'ü'l-vaḥy, Aḥbârü'l-havâric, Mâ teferrede bihi ehli'l-emşâr* ve *el-Âdâbü's-şer'îyye* adlı eserlerinin bulunduğu kaynaklarda zikredilmektedir.

Ebü Dâvûd hakkında müstakil bazı eserler kaleme alınmış ve ilmî araştırmalar yapılmıştır. Ebü Ahmed el-Cellü'dî'nin (ö.302/914-15) *Aḥbârü Ebî Dâvûd* adlı bir eseri vardır (Âgâ Büzürg-i Tahrânî, I, 316). Ümmülkurâ Üniversitesi'nde Muhammed Sirân Efendi el-Endonîsi'nin *el-Metrûkûn ve'l-mechûlûn ve merviyâtühüm fî Süneni Ebî Dâvûd es-Sicistânî* adıyla yaptığı yüksek lisans tezi basılmıştır (Mekke 1396/1976). Takıyyüddin el-Mezâhîrî en-Nedvî, *Ebü Dâvûd el-imâm el-hâfız el-fakih* adlı araştırmasında (Ayn 1978) Ebü Dâvûd'un hayatını ve ilmî şahsiyetini incelemiştir. Muavvad b. Bilâl el-Avfi, yine Ümmülkurâ Üniversitesi'nde *Ebü Dâvûd es-Sicistânî ve eşeruhû fî 'ilmî'l-ḥadis* adlı bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır (Mekke 1400/1980). Muhammed Lütfî es-Sabbâğ'ın da *Ebü Dâvûd ḥayâtühû ve Sünenühû* adlı bir çalışması bulunmaktadır (Beyrut 1405/1985).

BİBLİYOGRAFYA :

Ebü Dâvûd, *Sünen* (nşr. Kemâl Yûsuf el-Hût), Beyrut 1409/1988, nâşirin mukaddimesi, I, 7-20; Hatîb, *Târîḫü Bağdâd*, IX, 55-59; Şîrâzî, *Ṭabakâtü'l-fukahâ*, I, 171; *Ṭabakâtü'l-Hanâbile*, I, 159; Nevevî, *Tehzîb*, II, 224-227; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XIII, 203-221; a.m.f., *Mizânü'l-i'tidâ*, II, 433; IV, 451; Sübkî, *Ṭabakât*, II, 293-296; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, IV, 169-173; Uleymî, *el-Menhecçü'l-ahmed* (nşr. M. Muhyiddin Abdülhamîd — Âdil Nüveyhiz), Beyrut 1403/1983, I, 256-258; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1387, 1004-1006, 1402, 1458; Brockelmann, *GAL* (Ar.), III, 185-189; Bedrân, *Tehzîbü Târîḫi Dimaşk*, VI, 246-247; M. Abdurrahman el-Mübârekfûrî, *Mukaddimetü Tuḥfeti'l-Aḥvezî*, Kahire 1386/1967, I, 352-353; Sezgin, *GAS*, I, 149-152, 165; Âgâ Büzürg-i Tahrânî, *eż-Zer'â ilâ tesânîfi's-Şî'a*, Beyrut 1403/1983, I, 316; Nüveyhiz, *Mu'cemül-müfessîrîn*, I, 215; Kays Âl-i Kays, *el-İrâniyyûn*, II/1, s. 244-254; Şeşen, *Fihrişü maḥtûḫâtî't-tıbbi'l-İslâmî*, I, 157; "Ebü Dâvûd es-Sicistânî", *Âlemü'l-küttüb*, V/2, Kahire 1984, s. 759; Vahid Çabuk, "Zenc", *İA*, XIII, 521-522; J. Robson, "Abü Dâ'ud al-Sidjîstânî", *El²* (Fr.), I, 117.

M. YAŞAR KANDEMİR

EBÜ DÂVÜD et-TAYÂLİSİ

(bk. TAYÂLİSİ).

